

Revelația

S-ar putea spune că avusese o presimțire: în luna aceea nu-și mai luase abonament la autobuz. Fiindcă, deși locuia cu noi în bloc, avea atelierul tocmai în centru, mai precis în spatele pieței agroalimentare. Dar n-a presimțit nimic. Toată noaptea a visat o linie dreaptă trasă cu creionul, o simplă linie continuă, nesfârșită, atîta tot. Știu asta fiindcă i-a spus domnului Toma, cînd s-au întîlnit pe scară, l-a întrebat: ce înseamnă cînd visezi o linie? - iar domnul Toma a ridicat nedumerit din umeri.

Era un fotograf destoinic. Pe firma de la intrare scria "La Emil". De prisos să mai adaug că pe el îl chema cu totul altfel, dar fiindcă îl angajaseră acolo, trebuise să se ducă. Probabil cel dinaintea lui ieșise la pensie, sau cine știe...

Altminteri, unul din locatarii noștri model. Nu dădea niciodată muzica tare. Saluta primul pe toată lumea de pe scară, inclusiv pe cei veniți la rude sau cu vreo treabă. Eu personal nu l-am văzut niciodată beat. De fapt, suferea de inimă; așa mi se pare, căci nu s-a plîns niciodată nimănui. Și totuși, era primul care plătea întreținerea! Motive speciale nu ar fi avut, locuia tocmai la ultimul etaj, unde apa ajunge mai greu. Ei, se mai întîmplă. Trebuie să stea cineva și la ultimul etaj.

L-am observat deseori ducînd gunoiul - fiindcă eu am fereastra în partea aceea, chiar deasupra - și pot depune mărturie că era singurul care deșerta corect găleata în tomberon. Dacă vîntul lua întîmplător o hîrtie și o ducea mai încolo, alerga imediat după ea, o prindea și o depunea în ladă. Am observat de mai multe ori asta; fie și o simplă hîrtiuță sau un banal bilet de autobuz - deși de regulă își lua abonament.

Sînt sigur că n-a scris în viața lui o așa-zisă anonimă. De fapt, nici n-a avut ocazia. Dar parcă poți ști? Viața e plină de neprevăzut.

El era fotograf. Unul din fotografiile de prestigiu ai orașului - s-a aflat abia după aceea. Ce păcat că suferea de inimă!... Pe deasupra, mai era și miop. Purta niște ochelari cu lentilele groase ca niște pernuțe de șampon "Larex". Domnul Toma, de la doi, îl cunoștea mult mai bine. Se ducea deseori la el la atelier, cînd se întîmpla să aibă treabă în centru. Mi-a spus cum lucra. Avea un stil propriu, cel puțin așa susține domnul Toma. Stilul e totul. Doar știți cum sînt clienții, strîmbă din nas la orice, ba găsind că umbra cade așa și pe dincolo, ba că hîrtie nu e bună, sau că soluția a lăsat pete, ba că pozele au fost expuse nepermis de mult, numai așa, ca să arate că, uite, nu sîntem niște ageamii, mai știm și noi cîte ceva din tainele artei fotografice! Pînă la urmă plăteau și plecau totuși mulțumiți, iar după ei veneau alții.

După miile și miile de fotografii pe care le făcuse, era de-ajuns să arunce o privire pe una, ca să-și dea seama ce-l așteaptă. Mai strîmbă sau mai dreaptă, încruntată ori surîzătoare, suma punctelor albe și negre de pe cartonul acela lucios îi spunea cam tot ce se ascunde îndărăt (nu fac decît să reproduc ce mi-a spus domnul Toma). Era undeva un semn imperceptibil ochiului profan, pe care totuși rutina lui profesională îl percepea: nodul cravatei, poziția sau lungimea ei, repartiția nasturilor, forma și mărimea reverelor, distanța dintre umeri sau dintre ochi, aranjamentul frizurii, forma și mărimea nasului, bărbiei sau gurii, grosimea buzelor, urechile mici, rigide, sau mari, căplăuge, spîncenele groase și stufoase, sau dimpotrivă, subțiri formau pînă la urmă o unitate imposibil de confundat cu alta, o adevărată "amprentă fiziognomonică" - expresia aparține domnului Toma, care oferindu-se chipurile să-l ajute, stătea cu el cînd lucra pozele și nu o dată l-a auzit exclamînd: ia te uită, ce parșiv e ăsta!... sau: ăsta e ambițios și viclean! sau: ăsta e o lichea cumsecade!... Numai cît se uita la poză, găsea și caracterizarea. Poate chiar și atunci cînd mergea pe stradă, auzea undeva în străfundul minții: ăsta e un parvenit! asta e o adulteră! ăla e un sadic! De aceea mergea mai mult cu privirea în pămînt, prefera să evite astfel de judecăți, oricum inutile: un, să zicem, defect profesional, de care el nu era vinovat, se înțelege.

Și totuși, într-o bună zi, pe ușa atelierului intră un orb. Asta, cu o săptămână înainte. Nu trebuie să fii expert ca să-ți dai seama cine e orb și cine nu, cel puțin ca regulă generală.

Orbul a zis:

- Bună ziua. Aș vrea să fac niște poze.

L-a întrebat:

- Pentru ce-ți trebuie? Doar ești orb.

- Pentru buletin, răspunse simplu orbul, iar a doua zi a venit și și-a luat pozele.

Asta nu vă spune nimic? Era de o promptitudine rară...

În altă zi, intră în atelier o femeie în vîrstă. Să fi avut în jur de șaiszeci de ani, dar, ca de obicei, nu-i arăta. Un lucru era însă clar: ieșise la pensie. Dacă acest amănunt ar putea folosi la ceva, toți dinții din față îi căzuseră și purta placă dentară. Zise și ea bună ziua. Care cum intra zicea mai întîi bună ziua, nimic deosebit.

- Bună ziua, dumneata ești fotograf?

- Bună ziua, da, eu sînt.

- Și faci fotografii?

- Păi, fac.

- La domiciliu?

- Fac și la domiciliu.

Ca toți pensionarii, femeia nu avea deloc complexul incomunicabilității. Deci, nu-l mai întrebă de preț, ci zise:

- Păi, hai, nu mergi?

- Chiar acum? se miră el.

- Dar cînd, după ce-oi muri de-a binelea?

Ce să facă, și-a luat aparatul, trepiedul, exponometrul, role cu film alb-negru și color, filtre, cablu cu ștecher, șapca, pardesiul - și a întrebat:

- Stați departe?

- Departe pe dracu'! Două stații de autobuz de aici.

Ciudat fel de a vorbi mai avea și bătrîna asta... Cînd să iasă, erau cît pe ce să dea peste un bețiv care venea de la bufetul pieței, dar pînă la urmă nu s-a întîmplat nimic, acela a trecut mai departe și s-a tot dus cîntînd. Abia după ce făcuseră deja cîțiva pași împreună, el și-a amintit că uitase să pună în vitrină anunțul "vin imediat". Au traversat piața, care la ora aceea (trei după-amiază) era aproape pustie, și s-au îndreptat spre stația de autobuz, prilej cu care bătrîna l-a întrebat:

- Nu mănînci o gogoășă?

Și a cumpărat două gogoășe. De aceea i s-au găsit ulterior pe îmbrăcăminte fire de zahăr vanilat. Prin stație au trecut trei autobuze goale, dar n-a oprit niciunul, deoarece se retrăgeau la garaj. Abia în al patrulea au putut urca. El a urcat conștiincios pe ușa din spate. În schimb, bătrîna a urcat pe cea din față, pe unde normal ar fi să se coboare, a dat la o parte perechea de îndrăgostiți nerușinați care ședeau pe bancheta rezervată persoanelor cu copii în brațe, bolnavilor și bătrînilor, s-a așezat și a strigat:

- Hei, domnu, ia-mi și mie un bilet, ți-l plătesc cînd ajungem acasă!

El a auzit-o și a cumpărat într-adevăr două bilete. Apoi și-a așezat cum a putut trepiedul și restul aparaturii. Autobuzul era plin; poate interesează totuși pe cineva: un autobuz nearticulat, destul de vechi, de culoare roșu închis și cu o dungă albă la mijloc.

- Fii atent, cobori la a doua! i-a mai strigat din față bătrîna, după care a tăcut pînă cînd au ajuns la stația respectivă. Atunci s-a ridicat din nou și a spus:

- Gata, am ajuns! Coborîm aici!

Au coborît. Au traversat strada, au mai mers încă douăzeci sau treizeci de metri.

- Iaca, aici stau eu, zise bătrîna și-i arătă un bloc.

Nu era un bloc nemaipomenit. Patru etaje, o singură scară. Dinaintea lui, cîteva straturi de pătrunjel, capă și spanac. Un copil se plimba nepăsător cu tricicleta, iar pe banca de la intrare

o fetiță de șase-șapte ani se juca cu păpușa, îi cânta ceva. Când trecură pe lângă ea, strigă tare:

- Sărut-mîînaaa!

Așa o învățaseră părinții ei.

Au urcat pînă la etajul doi. Acolo stătea bătrîna, la apartamentul nr.13. Veți vedea că numărul acesta celebru n-a avut nici un rol în evoluția ulterioară a evenimentelor, putea fi oricare altul. Bătrîna descuie, intră și zise:

- Iaca, am ajuns. Vrei o dulceață? Cafea nu am.

- A, nu vă deranjați, răspunse el și se descălță, pentru a nu murdări covorul.

Ca întotdeauna, se simțea musafir nepoftit, deși venise, cum s-a zice, în interes de serviciu. Totuși, bătrîna, amabilă, îi aduse dulceață într-o farfurioară și un pahar cu sifon rece. Cît despre banii pentru biletul de autobuz, nu suflă o vorbă.

- Rămîi puțin aici, trebuie să aranjăm alături, spuse și îl lăsă singur, ea trecînd în altă cameră.

Dintr-un normal simț al datoriei, el consumă toată dulceața și bău jumătate din paharul oferit. E posibil să fi auzit niște zgomote ciudate în camera cealaltă - acum cine să mai știe - dar fie că nu le acordă o importanță prea mare, fie că uită imediat de ele, preocupat cum era, să introducă clișeul în aparat, să probeze blitzul și să-și aranjeze convenabil celelalte accesorii. Toate aceste preparative au putut dura, după cît îl știu de meticulos, exact atît cît i-a trebuit bătrînei ca să-și schimbe îmbrăcămintea și să revină într-o superbă rochie de doliu, pe care v-aș putea-o descrie, dacă aș fi fost acolo. Așa, însă, ea întrebă:

- Ești gata, ai mîncat dulceața?

- Da, răspunse el, mulțumesc, a fost excelentă!...

Un compliment oarecare; nu poți spune gazdei, după ce ți-a servit dulceața: știți, este execrabilă, în timp ce o înghițeam, mi-a venit de mai multe ori să vomit, dar cu un mare efort al voinței și al buneii creșteri, am reușit să mă abțin - decît dacă ai de gînd ca în clipa următoare să te arunci de la etaj. Și-apoi, chiar îi plăcuse. În general, îi plăceau dulciurile și îi mai plăcea, de cîte ori lua chenzina, să cumpere un bec nou cu care să-l înlocuiască pe cel ars sau spart sau furat de pe palier. Făcea treaba asta el personal, deși nu era șef de scară.

- Atunci, să trecem la treabă, propuse bătrîna și îl împinse în camera din care ea tocmai ieșise, sufrageria propriu-zisă.

Aici, în afară de vitrina cu ceșcuțe de porțelan fin, pahare de cristal și un castron chinezesc, dacă nu punem la socoteală și cele două fotolii, între care, pe o măsută scundă, se afla o vază arhiplină cu flori, și în afară de canapeaua extensibilă așezată pe colț cu biblioteca burdușită cu cărți ale căror titlu, conținut și autor nu cred că ar interesa pe cineva, mai era, drept în mijloc, o masă extensibilă de 12 persoane, cu furnir mat, pe care, înconjurată de fori, înseosebi garoafe și stînjenei, acoperită pînă la jumătate cu o pînză de muselină sinilie, cu un batic negru pe cap (acesta din urmă încadrat de două sfeșnice cu cîte trei lumînări fiecare, acestea din urmă aprinse) și ținînd între mîinile încrucișate pe piept o frumoasă cruciuliță ce părea de argint, stătea țeapănă o altă bătrîna.

- Acum înțelegi pentru ce te-am chemat, explică bătrîna pe un ton neutru. Mi-era teamă că dacă ți-aș fi spus de la început, nu mai acceptai să vii...

În această privință, înclin să cred că se înșela. Fotografii noastre fuseseră de nenumărate ori în astfel de situații, aș putea spune că erau specialitatea lui, tocmai fiindcă era unul dintre cei mai apreciați fotografi din oraș. Pentru ultima fotografie, se înțelege că nu poți chema pe un oarecine, care să uite să bage film în aparat, să greșească dozajul la developare sau cine știe ce altă minune să mai facă și să te trezești fie fără nici o amintire, fie cu una voalată sau așa de întunecată încît să nu se mai vadă în ea decît lumînările aprinse.

- Vă e rudă? întrebă el tulburat și, evident, nepotrivit, dar altceva mai bun nu găsisese pe moment.

- E sora mea, răspunse bătrîna.

El nu mai știe cu ce să continue, așa că se prefăcu mulțumit de acest răspuns și își dresă glasul. Apoi fixă trepiedul într-un col al încăperii, montă aparatul, băgă ștecherul blitzului în priză și, întrucât suma aceasta de mișcări, precum și altele pe care nu le-am mai menționat, reușiră să-l liniștească, spuse:

- Eu sînt gata.

Atunci bătrîna se aplecă deasupra mesei pe care zăcea înconjurată cealaltă bătrîna, sora ei și punîndu-i patetic mîna dreaptă pe piept, spuse:

- Fă-mi una așa.

Încremeni într-o grimasă de indescritibilă suferință, în așteptarea declicului aparatului, care nu întărzie decît cîteva secunde, ba în plus, din blitzul pînă atunci atît de inofensiv, explodă o lumină puternică, orbitoare.

- Acum fă-i una numai ei, ceru bătrîna.

Pentru aceasta, el trebui să întindă la maximum picioarele telescopice ale trepiedului și, fiindcă astfel aparatul venea prea sus și el nu mai ajungea să privească prin vizor, se urcă pe un taburet. După care, văzînd că totul e în regulă și că bătrîna, nemișcată, se încadra perfect în cîmpul vizual al obiectivului, apăsă pur și simplu pe butonul declanșator.

- Gata, spuse bătrîna.

- Să mă scol? întrebă sora ei.

- Poftim? se miră fotograficul.

Dar încă înainte de a se fi mirat îndeajuns, bătrîna care pînă atunci stătuse întinsă pe masă se ridică în șezut, se dezveli de pînza de muselină, își făcu loc, ajutată de soră-sa, printre buchetele de flori care o încurcau și spuse:

- Mersi, domnu'! Era să adorm, mă apucase un sooomn!...

Căscă și se bătu ușor cu palma peste gură, din decență.

- Hai, nu te mai întinde atîta! o apostrofă sora ei. Omul se grăbește, poate mai are și altă treabă, n-o să piardă toată ziua cu noi.

O dădu la o parte, se urcă în locul ei pe masă, trase pînza de muselină peste ea, pînă la jumătate, apoi întrebă, încrucișîndu-și mîinile pe piept:

- E bine așa?

- Cred că e bine, răspunse soră-sa, dîndu-i cruciulița și așezînd cîteva flori deranjate de la locul lor. Mata ce zici? ceru și părerea fotograficului.

El însă ridică din umeri cu aerul că îi e absolut indiferent. Și chiar îi era. După ce bătrînele se așezară cum crezură ele că e mai bine, făcu din aproximativ aceleași două poziții pozele, își strînse fără grabă aparatul și accesoriile, primi banii, dădu corect chitanță, le spuse cînd să vină după fotografii, își luă lucrurile cu care venise, spuse bună ziua, ele răspunseră aproape în același timp: mulțumim, să fii sănătos, el coborî indiferent scările, ajunse în fața blocului și abia acum avu revelația. Fetița cu păpușa era tot acolo pe bancă, iar băiețelul se plimba încolo și înapoi cu tricicleta.

- Ei, drăcie! exclamă în sfîrșit vecinul nostru de scară.

Îndoi ușor picioarele, se lăsă prudent în jos și muri.

Petru Cimpoeșu
(din volumul de debut, Amintiri din provincie, Ed Junimea, 1983)